

3. Закувала зозуленька – Закувала зозуленька: [антологія української поетичної творчості] / [вступ. стаття, упоряд. та прим. Н. С. Шумади] – К.: Веселка, 1998. – 510 с.
4. Народні пісні – Українські народні пісні. – К.: Держ. видавн. образотв. мистец. і музичн. літератури., 1960. – 376 с.
5. Пісні родин. життя – Пісні родинного життя / [упоряд., автор вст. ст. та прим. Г. В. Довженок]. – К.: Дніпро, 1988. – 359 с.
6. Укр. нар. думи – Українські народні думи та історичні пісні. – К.: Веселка, 1993. – 293 с.
7. Яворницький – Українські народні пісні, наспівані Д. Яворницьким. Пісні та думи з архіву вченого / [упоряд., вст. ст., прим. та коментарі М. М. Олійник-Шубравської]. – К.: Муз. Україна, 1990. – 453 с.

УДК 378.016:81'42=161.2]:791.52

О. М. Калита, С. І. Поворознюк,

Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова, м. Київ

ФОРМУВАННЯ ЛІНГВОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ СТУДЕНТІВ ЗАСОБАМИ ХУДОЖНЬОГО ФІЛЬМУ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ

У статті з'ясовано сутність поняття «лінгвокультурна компетенція», а також досліджено особливості застосування художнього фільму як одного із засобів формування української лінгвокультурної компетенції у студентів-іноземців, а саме: основні критерії добору художніх фільмів для демонстрації студентам-іноземцям, шляхи застосування методу перегляду фільму та етапи реалізації цього методу під час вивчення української мови як іноземної.

Ключові слова: компетентність, комунікативна компетентність, компетенція, лінгвокультурна компетенція, художній фільм, культурний фон, лінгвокультурні конотації.

FORMATION OF LINGUISTIC AND CULTURAL COMPETENCE OF STUDENTS BY USING FEATURE FILM DURING STUDYING UKRAINIAN AS A FOREIGN LANGUAGE

The essence of the concept «linguistic and cultural competence» was found out in the article. In particular, it includes the knowledge of language units (especially with the national and cultural component of semantics) and the ability to use them in accordance with social situations; knowledge of the national verbal and nonverbal behavior etiquette; skills to consider this knowledge in real life situations. Formation of the Ukrainian linguistic and cultural competence of foreign students promotes individual linguistic experience from the level of everyday speech to the whole Ukrainian language community.

Also, the features of using a feature film as a means of forming Ukrainian linguistic and cultural competence of foreign students was studied in the article. In particular, the feasibility of using an authentic feature film while studying Ukrainian as a foreign language was motivated; its advantages (using closer to the spoken speech situations, the sense of non-verbal communication). The main criteria of selection of feature films to showcase to foreign students (such as thematic compliance, durability, accessibility, availability of linguistic and cultural information, interesting story) was suggested. Two basic ways to use a feature film were described. Three stages of work with a feature film during studying Ukrainian as a foreign language were analyzed in details. Also, types of work with foreign students at each of these stages were proposed.

Keywords: competence, communicative competence, competency, linguistic and cultural competence, feature film, cultural background, linguistic and cultural connotations.

ФОРМИРОВАНИЕ ЛИНГВОКУЛЬТУРНОЙ КОМПЕТЕНЦИИ СТУДЕНТОВ СРЕДСТВАМИ ХУДОЖЕСТВЕННОГО ФИЛЬМА ВО ВРЕМЯ ИЗУЧЕНИЯ УКРАИНСКОГО ЯЗЫКА КАК ИНОСТРАННОГО

В статье раскрыта сущность понятия «лингвокультурная компетенция», а также исследованы особенности применения художественного фильма как одного из средств формирования украинской лингвокультурной компетенции у студентов-иностранцев, а именно: основные критерии отбора художественных фильмов для демонстрации студентам-иностранцам, пути применения метода просмотра фильма и этапы реализации этого метода во время изучения украинского языка как иностранного.

Ключевые слова: компетентность, коммуникативная компетентность, компетенция, лингвокультурная компетенция, художественный фильм, культурный фон, лингвокультурные коннотации.

Постановка проблеми. У сучасних умовах суспільно-політичних трансформацій і переходу України на курс євроінтеграції, посилення зацікавленості іноземних громадян українським народом вивчення української мови іноземними студентами є надзвичайно важливим і сприяє інтеграції України в європейську систему освіти. Важливим напрямом сучасних наукових досліджень в Україні є вивчення специфіки викладання української мови як іноземної, що, крім засвоєння мовних знань, передбачає виховання в іноземних студентів позитивного ставлення до української мови, культури, українського народу, української держави. Залучення студентів до діалогу культур, знайомство з досягненнями української культури в розвитку загальнолюдської культури є необхідними для формування активної соціокультурної особистості студентів-іноземців, адже вивчення української мови без урахування загальноприйнятих в українському лінгвосоціумі культурних норм і цінностей призводить до засвоєння неповноцінної, викривленої моделі світу, що не задовольняє комунікативних потреб мовця в усіх сферах його життєдіяльності.

Актуальність дослідження. У сучасній літературі з питань викладання української мови як іноземної немає достатньої кількості методичних розробок як загалом щодо особливостей формування лінгвокультурної компетенції в студентів-іноземців, так і зокрема щодо засобів та методів здійснення цього процесу. Тому актуальність досліджуваної теми зумовлена важливістю обґрунтування необхідності формування лінгвокультурної компетенції студентів під час вивчення української мови як іноземної засобами художнього фільму.

Зв'язок із важливими науковими та практичними завданнями. Лінгвокультурна освітня парадигма пов'язана насамперед із загальнонауковим спрямуванням теорії та практики викладання української мови на врахування національно-культурного компоненту значення мовних одиниць, які є засобом вираження національної самосвідомості українців.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблему взаємозв'язку мови, культури, етносу почали досліджувати на початку XIX ст. німецькі вчені – брати Грімми, ідеї яких знайшли свій розвиток у 60-70 рр. XIX ст. Сучасні українські дослідники спрямували увагу на вивчення проблем етнології тексту, виникнення, функціонування, розвитку мовного символу, зокрема Л.Мацько [8], В. Кононенко [7], В. Жайворонко [5] та інші. До проблем української лінгвометодики зверталися у своїх працях В. Дороз [3], Т. Дружченко [4], А. Соломаха [9] та інші. Також напрацьовано низку досліджень із методики застосування кіно-, теле- та відеофільмів у основному в процесі вивчення іноземних мов: англійської, німецької тощо (І. Буханець [2], І. Щербаківа [10], Е. Щукін [11] та ін.).

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. У сучасній теорії та методиці викладання української мови як іноземної існують наукові розвідки щодо визначення поняття лінгвокультурної компетенції. Однак більшість науковців звертає увагу на дослідження теоретичних засад формування такої компетенції у майбутніх вчителів іноземних мов (А. Соломаха [9], Т. Жиденко, А. Маменко [6] та ін.), а проблема формування лінгвокультурної компетенції під час вивчення української мови як іноземної залишається недостатньо дослідженою.

Метою статті є з'ясування сутності поняття «лінгвокультурна компетенція», а також дослідження особливостей застосування художнього фільму як одного з засобів формування української лінгвокультурної компетенції у студентів-іноземців.

Викладення основного матеріалу. Основною метою викладання української мови як іноземної є формування комунікативно компетентної українськомовної особистості, здатної доречно й ефективно застосовувати власні мовленнєві знання та навички у повсякденній комунікативній практиці. «Концепція комунікативної освіти, яка наразі визначає стратегію викладання іноземних мов у вузах, формує здатність студентів бути активним суб'єктом в усіх сферах життєдіяльності, позаяк ґрунтується на визнанні факту, що повноцінна комунікація неможлива без набуття фонових знань, які відбивають позамовну дійсність» [4, с. 114]. Комунікативна компетентність студентів-іноземців під час вивчення української мови забезпечується формуванням таких компетенцій:

– мовної: знання фонетичної системи мови та мовленнєві слухо-вимовні навички (фонологічна компетенція); знання з лексики, фразеології, граматики в єдності з уміннями породжувати текст (висловлювання) – лексико-граматична компетенція;

– мовленнєвої: навички сприйняття і продукування висловлювань українською мовою, оволодіння закономірностями функціонування мовленнєвих форм в тих чи інших обставинах спілкування, використання їх в різних видах мовленнєвої діяльності;

– соціокультурної (лінгвосоціокультурної): здатність сприймати українську мову в її культурноносній функції, з національно-культурними особливостями, що включає знання мовних одиниць, у тому числі з національно-культурним компонентом семантики, і вміння використовувати їх відповідно до соціально-мовленнєвих ситуацій; знання особливостей національного мовленнєвого етикету і невербальної поведінки та навички врахування їх у реальних життєвих ситуаціях. В межах соціокультурної компетенції виділяють країнознавчу та лінгвокраїнознавчу (лінгвокультурну) компетенції. Так, Н. Бориско запропонувала концепцію визначення змісту навчання у процесі формування лінгвосоціокультурної компетенції, зокрема, вона поділяє соціокультурний аспект навчання на культурнокраїнознавчий і соціологічний підаспекти. До культурнокраїнознавчого вона зараховує знання основних фактів, що стосуються історії, географії, державного устрою, традицій, економіки, літератури та мистецтва країни, мова якої вивчається. Соціологічний аспект, на думку дослідниці, охоплює знання важливих для спілкування особливостей мовленнєвої та немовленнєвої поведінки носіїв мови і вміння себе поводити у відповідності до цих знань. А саме: 1) соціальні умовності (початок і завершення бесіди, привітання, вибачення тощо жести); 2) соціальні звичаї (візити, їжа, напої, запрошення тощо); 3) загальна інформованість (про умови життя, особливості повсякденного життя, міжособистісні стосунки, суспільні цінності тощо) [10].

Отже, лінгвокультурна компетенція розуміється як знання базових елементів культури (національних звичаїв, традицій, реалій тощо) країни, мовою котрої здійснюється комунікація; здатність мовця виявляти у мові країнознавчу інформацію і користуватись нею з метою досягнення запланованої комунікативної мети. Під час формування особистісної багатомовності іноземців українська мова відіграє роль рівноправного засобу особистісного професійного і культурного розвитку. А формування лінгвокультурної компетенції в студентів-іноземців сприяє розширенню індивідуального мовного досвіду від рівня побутового мовлення до мови всієї української лінгвокультурної спільноти і далі до мов інших народів, засвоєнню фонових знань про моральну, емоційно-вольову та ціннісну системи українського суспільства з метою подальшого активного функціонування в умовах українського лінгвокультурного соціуму.

Лінгвокультурним соціумом є група мовних особистостей з етнічною мовною свідомістю. Як зазначає Т. Друженко, «єдністю колективної мовної свідомості членів лінгвокультурної спільноти обумовлена наявність когнітивної бази – спільним фондом знань і уявлень» [4, с. 113]. Під час навчання української мови як іноземної, крім лексико-граматичного матеріалу студенти-іноземці засвоюють і комплекс фонових знань, які містять інформацію про культуру українського суспільства на різних історичних етапах його розвитку, про побут, традиції та звичаї, свята, народну та державну символіку України.

Варто звернути увагу на те, що в сучасних методиках вивчення іноземних мов уже тривалий час превалюють автентичні навчально-методичні комплекси, наприклад, запропоновані видавництвами Великої Британії: «Oxford University Press», «Westley Longman». Ці методики спрямовують навчання іноземній мові через комунікацію, природну мовну ситуацію. Вони довели свою ефективність, тому варто орієнтуватися на ці принципи й у навчанні українській мові як іноземній.

Засвоєння потрібної когнітивної бази у студентів-іноземців здійснюється за допомогою різноманітних засобів формування лінгвокультурної компетенції, серед яких важливе місце посідає автентичний художній фільм, який є унікальним джерелом лінгво- та соціокультурної інформації. Наприклад, С. Стемплескі й Б. Томалін оцінюють відео як найкращий після реальних життєвих ситуацій засіб презентації мови в аудиторії [12, с. 3]. Крім того, відеоматеріал має ще й низку переваг перед реальними ситуаціями спілкування, серед яких можливість попередньої підготовленості студентів, вибіркового перегляду епізодів, їх коментування та повторного перегляду тощо.

На думку вже згаданих дослідників С. Стемплескі, Б. Томаліна, художній фільм одночасно допомагає вирішити кілька дидактичних завдань, серед яких: 1) активізація студентів і зацікавлення їх новою культурою; 2) розширення словникового запасу; 3) закріплення граматичних умінь і навичок; 4) робота над вимовою; 5) формування навичок аудіювання та мовлення; 6) робота над письмовим вираженням власної думки (твори, нотатки, короткі письмовий переказ змісту); 7) крос-культурні зіставлення, набуття знань про культурний фон та лінгвокультурні конотації мовних одиниць [12, с. 6].

Як бачимо, використання художнього фільму сприяє розвитку усіх чотирьох необхідних мовленнєвих видів діяльності студентів-іноземців: читання, письмо, аудіювання і говоріння. При цьому забезпечується формування саме лінгвокультурної компетенції, адже в автентичному художньому фільмі використовуються ситуації, максимально наближені до живого розмовного мовлення, а смисл породжується не лише вербальними, а й паравербальними засобами комунікації (інтонацією, мімікою, жестами). Крім того, художній фільм наповнено образами, посланнями, ідеями, двозначностями, які також формують лінгвокультурну компетенцію глядача, збагачуючи його мовний досвід. Як зазначає І. Ю. Буханець, під час перегляду художнього фільму «деякі мовні одиниці ефективно засвоюються завдяки асоціаціям, що виникають у студентів у зв'язку з певними персонажами або акторами, їх жестами, мімікою, настроєм, зовнішністю, тобто асоціаціям з людьми, творцями та користувачами мови» [2]. Таким чином засвоюється не лише окремі слова чи фрази, а й «цілий комунікативний комплекс: емоційний стан людини, що говорить – комунікативний намір – смисл – значення – слово/фраза – інтонація – міміка, жест, з одного боку, та емоційний стан людини, яка сприймає інформацію, – з іншого» [2].

Отже, важливість використання автентичного художнього фільму при формуванні лінгвокультурної іншомовної компетенції є незаперечною. Проте існує певна складність вже на етапі добору фільмів для демонстрації студентам-іноземцям. Основними критеріями відбору художніх фільмів дослідники називають відповідність кінофільму тематиці навчальної програми, його країнознавчу інформацію і виховну цінність, тривалість, а також цікавий сюжет і відповідність інтересам та віковим особливостям іноземних студентів відповідного рівня навчання. Однак, у зв'язку зі станом вітчизняного кінематографу, в Україні створено не так багато художніх фільмів, що утруднює й без того складний процес їх добору для використання з навчальною метою. Зокрема, усім названим критеріям відповідають окремі серії та епізоди комедійних телесеріалів «Леся+Рома» (режисер О. Богданенко), «Світ Соні» (режисер О. Богданенко), художні фільми «Іван Сила» (режисер В. Андриєнко), «За двома зайцями» (режисер В. Іванов), «Залізна сотня» (режисер О. Янчук), «Трубач» (режисер А. Матешко) та низка інших. Складність у використанні українських художніх фільмів полягає насамперед у тому, що далеко не завжди можна знайти фільм, який би відповідав темі, що вивчається. Добре, якщо фільм із субтитрами (це полегшить запам'ятання окремих слів), проте це мають бути субтитри лише українською мовою.

Художній фільм можна використовувати двома основними шляхами, вибір яких зумовлений складністю самих фільмів для сприймання студентами-іноземцями, рівнем їх підготовленості й метою перегляду. Перший шлях передбачає попередню підготовку студента до сприймання фільму. Це може бути введення в певний історичний контекст (особливо якщо фільм на історичну тематику), ознайомлення з незнайомою лексикою до перегляду фільму. Цей шлях варто застосовувати також тоді, коли студенти погано сприймають мову на слух, не володіють українською мовою достатньою мірою. Другий шлях передбачає перегляд студентами нового фільму без попередньої підготовки. Такий спосіб краще використовувати, коли студенти володіють мовою на досить високому рівні. Його перевага в тому, що він спрямований на активізацію розуміння мови на основі накопичених знань, при чому головне завдання – розуміння змісту й основної ідеї фільму, характерів героїв, ситуацій тощо, без зосередження уваги на окремих незнайомих словах.

Навчальний перегляд художнього фільму включає три етапи:

1. Підготовчий, мета якого – мотивувати студентів до перегляду, поставити перед ними мету й завдання і попередити можливі труднощі при їх виконанні. Можливе пояснення власних назв, короткий історичний екскурс, розповідь про місце, де відбувається дія фільму тощо. Якщо це другий спосіб перегляду фільму, то викладач на цьому етапі навіть може коротко переказати сюжет фільму, пояснити події, які в ньому відбуваються. Якщо викладач обирає другий шлях (без спеціальної попередньої підготовки), то на цьому етапі він може поради студентам підготувати спеціальні картки, на яких вони будуть записувати нові слова та їх переклад. Варто також нагадати про те, що при перегляді фільму не варто ставити собі за мету зрозуміти кожне слово та дослівно перекласти в думках кожне речення. Головне завдання – зрозуміти сюжет.

2. Сприймають фільму, або демонстраційний етап, його мета – створення комфортних умов, за яких студенти активно сприймають художній фільм. На цьому етапі використовуються завдання, спрямовані на фіксування, трансформацію матеріалу, який подає фільм. Наприклад, студенти можуть записувати на картки нові для них слова або робити інші записи, які їм знадобляться при виконанні завдань на останньому етапі. Так, студенти можуть виписувати ті, слова, без яких не розуміють повороти сюжетної лінії (а потім з'ясувати їх значення за словником), або ті, які впродовж фільму повторюються кілька разів чи які студенти раніше багато чули, але не могли запам'ятати їх значення. Такі слова треба виписувати на один бік картки, а пізніше їхній переклад – на інший. Сюди ж можна записати речення, в якому слово вживалося у фільмі, поширені вислови із цим словом (все це на одному боці картки). Також варто запам'ятати сцену, в якій прозвучало це слово, та інтонацію речення, в якому воно було вжите.

3. Третій етап передбачає здійснення контролю розуміння основного змісту художнього фільму. Його мета – закріплення нових знань про вживання нових слів, ситуації їх використання та відповідну лінгвокультурну конотацію. Наприклад, можна попрацювати з картками, які були зроблені на попередньому етапі, провівши словникову роботу: викладач читає з картки українське слово, а студент має пояснити його зміст та навести приклад речень, в яких воно може використовуватися. Ще один тип завдань – переказ сюжету (як усний, так і письмовий) з використанням нової лексики. Це завдання допомагає студентам глибше зрозуміти суть сюжету, закріпити здобуті лінгвокультурні знання та покращити власні мовленнєві навички. Після демонстраційного етапу може включати й роботу з однією зі сцен фільму. Наприклад, викладач може зробити його скрипт, зробивши пропуски на місці тих слів, які має вписати студент при повторному перегляді. Також рекомендується дати студентам завдання переглянути фільм самостійно ще раз. Подальша самостійна робота студентів над фільмом може включати три групи завдань: 1) про сюжет фільму; 2) про мову персонажів; 3) порівняльного характеру (порівняти мовні ситуації з кінофільму зі схожими ситуаціями з власної культури).

Зауважимо, що перегляд художніх фільмів для покращення мовленнєвих навичок і формування лінгвокультурної компетенції у студентів-іноземців використовується під час викладання української мови як іноземної в Національному педагогічному університеті імені М. П. Драгоманова для студентів-іноземців усіх спеціальностей, починаючи з 3-го курсу, коли студенти володіють українською мовою на середньому рівні й мають достатній лінгвокультурний та соціальний досвід спілкування українською мовою. Метод засвідчив хороші результати: зокрема, значно підвищилася мотивація до вивчення української мови, зменшилася кількість недоречного використання мовних кліше, зросло розуміння лінгвокультурного значення (зокрема конотацій) українських слів, зокрема серед загальних назв, покращилося запам'ятання й розуміння (відповідно, доречність використання) фразеологічних засобів української мови.

Висновки. Отже, для успішного формування комунікативно компетентної українськомовної особистості ефективним є застосування методу перегляду художнього фільму, що збагачує студентів-іноземців знаннями країнознавчого характеру, а також сприяє формуванню в них навичок активного вживання засвоєних нових слів із лінгвокультурною конотацією відповідно до конкретної комунікативної ситуації.

Перспективи використання результатів дослідження. Перспективність подальших досліджень полягає у необхідності теоретико-методологічного обґрунтування специфіки застосування аудіо-лінгвальних методів навчання під час викладання української мови як іноземної.

Література:

1. Бацевич Ф. С. Словник термінів міжкультурної комунікації / Ф. С. Бацевич. – [Електронний ресурс]. – К. : Довіра, 2007. – 205 с. – Режим доступу : <http://terminy-mizhkult-komunikacii.wikidom.com/k>
2. Буханець І. Ю. Автентичний художній фільм у контексті навчання міжкультурного спілкування / І. Ю. Буханець [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.stationline.org.ua/filologiya/31/1876-avtenticnij-xudozhnij-film-u-konteksti-navchannya-mizhkulturnogo-splukuvannya.html>
3. Дороз В. Ф. Українська мова в діалозі культур / В. Ф. Дороз. – К. : Ленвіт, 2010. – 320 с.

4. Дружченко Т. П. Теорії міжкультурної комунікації як підґрунтя компетентнісного підходу до освіти / Т. П. Дружченко // Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка. – № 14 (273). – Ч. II. – 2013. – С. 112-116.
5. Жайворонок В. В. Українська етнолінгвістика: деякі аспекти досліджень / В. В. Жайворонок // Мовознавство. – 2001. – № 5. – С. 48–63.
6. Жиденко Т. Методика формування лінгвосціокультурної компетентності / Т. Жиденко, А. Маменко // Матеріали всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції «Дослідження та впровадження в навчальний процес сучасних моделей викладання іноземної мови за фахом», 17 квітня 2015 року, Одеський національний університет імені І.І.Мечникова [Електронний ресурс]. – Режим доступу : lingvo.onu.edu.ua
7. Кононенко В. Українська лінгвокультурологія [Текст] / В. Кононенко : навчальний посібник. – К. : Вища школа, 2008. – 327 с.
8. Мацько Л. І. Культура української фахової мови: навчальний посібник / Л.І. Мацько, Л.В. Кравець. – К. : ВЦ «Академія», 2007. – 360 с.
9. Соломаха А. В. Теоретичні засади формування лінгвокультурної компетенції майбутніх вчителів іноземних мов / А. В. Соломаха // Наукові праці ДонНТУ. Серія: педагогіка, психологія і соціологія. – 2012. – № 11 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : vuzlib.com.ua
10. Щербакова І. А. Кіно в навчанні іноземним мовам / І. А. Щербакова. – Мн. : Вишэйшая школа, 1984. – 93 с.
11. Шукин А. Н. Методика использования аудиовизуальных средств / А. Н. Шукин. – М. : Русский язык, 1981. – 129 с.
12. Stemplesky S. Video in Action / Susan Stemplesky, Barry Tomalin. – NY, London, Toronto : Prentice Hall, 1990. – 173 p.

УДК 811. 111. '255.4

І. В. Каширіна,

Запорізький національний технічний університет, м. Запоріжжя

ПЕРЕКЛАДАЦЬКА КОНЦЕПЦІЯ С. КАРАВАНСЬКОГО У СВІТЛІ ПОСТКОЛОНІАЛЬНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

У статті розглядається перекладацька концепція С. Караванського у світлі постколоніальних досліджень. Висвітлено багатогранність антиколоніального дискурсу С. Караванського. Автор статті висловлює критичні міркування щодо постколоніальних досліджень як інтерпретаційної стратегії. Аналіз демонструє помітний антиколоніальний зсув у розумінні призначення українського художнього перекладу другої половини двадцятого століття, водночас пунктирно окреслюючи всеукраїнський антиколоніальний дискурс та його індивідуальне втілення у творчості С. Караванського.

Ключові слова: перекладацька концепція, постколоніальні студії, антиколоніальний дискурс, русифікація, колоніалізм, лінгвоцид, поетичний переклад.

THE CONCEPTUAL FRAMEWORK OF THE TRANSLATION PRINCIPLES BY S. KARAVANSKY: POSTCOLONIAL VIEW

The article pays tribute to the creative legacy of a Ukrainian translator, Language Studies Scholar and lexicographer Svyatoslav Karavansky. His work is viewed in the context of his characteristic innovative approach to literary translation.

The article is focused on the analysis of the conceptual framework of the translation principles by S. Karavansky as the constituent part of the translation method. The conceptual framework of the translation principles by S. Karavansky is viewed in the context of postcolonial studies. The article discusses the multifaceted nature of Karavansky's anticolonial discourse that was represented by the creative activities in the field of literary translation, language studies, and lexicography.

The author of the article argues that under modern paradigm postcolonial studies is an obvious interpreting strategy sufficient enough to say its word about the common patterns of the translation method of S. Karavansky. The analysis reveals the visible anticolonial shift in understanding the main task of the Ukrainian literary translation in the second half of the twentieth century, while providing elements of comparison of the pan-Ukrainian anticolonial discourse and its individual characteristic features, the latter produced by creative activity of S. Karavansky.

Key words: conceptual framework of translation principles, postcolonial studies, anticolonial discourse, Rusification, colonialism, lingvotsid, poetry translation.

ПЕРЕВОДЧЕСКАЯ КОНЦЕПЦИЯ С. КАРАВАНСКОГО В СВЕТЕ ПОСТКОЛОНИАЛЬНЫХ ИССЛЕДОВАНИЙ

В статье рассматривается переводческая концепция С. Караванского в свете постколоніальных исследований. Статья характеризует многогранность антиколоніального дискурса С. Караванского, который представлен творчеством переводчика в сфере художественного перевода, языкознания и лексикографии. Автор критически оценивает постколоніализм как интерпретационную стратегию. Анализ демонстрирует заметный антиколоніальный уклон в понимании главной задачи украинского художественного перевода второй половины двадцатого века, одновременно контурно характеризую всеукраинский антиколоніальный дискурс и его индивидуальное воплощение в творчестве С. Караванского.

Ключевые слова: переводческая концепция, постколоніальные исследования, антиколоніальный дискурс, русификация, колониализм, лингвоцид, поэтический перевод.

Постановка проблеми. В лоні сучасної наукової парадигми, думається, вже існує нагальна потреба переосмислення перекладацької діяльності такого репрезентативного з точки зору постколоніальних досліджень у перекладі, як С. Караванський, вписавши його в ширший просторово-часовий контекст.

Актуальність проблеми. Досвід звернення до вивчення перекладацької спадщини С. Караванського є тим більш актуальним з огляду на сучасні соціально-історичні умови існування української мови і літератури.

Зв'язок статті з важливими науковими та практичними завданнями. Наука про переклад не може існувати без свого коріння, яким є історія перекладознавчої думки в Україні. Провідні вчені у галузі перекладознавства неодноразово звертали увагу наукової спільноти на своєчасність таких досліджень [6, с. 9; 19, с. 146]. В цьому аспекті важливим видається постколоніальний ракурс вивчення перекладацької концепції С. Караванського, перекладача, мовознавця і публіциста, який за право вільно говорити «солов'їною-каліновою» заплатив тридцять одним роком поневірянь по сталінських таборах суворого режиму.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В царині перекладознавства постколоніалізм як явище, що докорінно змінює стратегії відтворення оригіналу, докладно представлено у працях вітчизняних та зарубіжних вчених М. Іваницької [7], Л. Коломієць [9; 10; 11; 12], М. Лановик [14], Г. Бгабга [1], Е. Гентцлера [24]. Дослідженнями в лоні постколоніальних